

Polenský rodák **Zdeněk Skočdopole** (1923-1984) byl v Polné uznávaným hudebníkem a jistý čas ředitelem kůru. Sbormistr pěveckého sboru Čestmír se však také zajímal o historii našeho města a do regionálního tisku přispěl několika zajímavými články. V pozůstalosti zanechal kromě bohatého notového archivu několik nepublikovaných příspěvků. Z nich jsme do tohoto čísla Polenska vybrali následující článek.

Zdeněk Skočdopole

Jeden z nejvzácnějších klenotů našeho města

Řada našich občanů chodí netečně kolem historických budov v našem městě, známém svou vysokou kulturou již v dobách raného národního obrození. A tak se někdy divíme, že potkáme v městě turistu či cizince, který se ptá, v kterém kostele jsou ty známé barokní varhany. Aby naše polenská veřejnost byla alespoň částečně seznámena s odpovědí na podobné otázky, dovolil jsem si uvést několik postřehů a vysvětlivek. Při sestavování těchto řádků byl mi velkou pomůckou *Sborník památkové péče v Severomoravském kraji, I. díl*, vydaný nakladatelstvím Profil v roce 1971.

V tomto sborníku, ve statí *K problému historických varhan na Moravě* upozorňuje náš přední organolog Dr. Zdeněk Fridrich na velké varhanářské umění brněnských stavitelů varhan, rodu Sieberů.

Tato monumentální stavba, provedená Johanem Davidem Sieberem, která nemá daleko široko obdoby, je téměř zapomenuta. Svými třiceti hlasy jsou polenské varhany na celé Moravě největším zachovalým barokním nástrojem domácího původu.. Impozantní je jejich vnější tvářnost, zásluhou nádherně vyřezávané skříně, zhotovené polenským rodákem, řezbářem Václavem Morávkem. Vnitřní zařízení, zásuvkové vzdušnice, mechanická traktura, důmyslně konstruované a ovládané od zabudovaného hracího stolu, fungují lehce a precizně. Píšťalový stroj zůstal z větší části zachován dle původního návrhu. Hlasy obou manuálů i pedálu jsou v jediné skříně umístěny tak, že rejstříky hlavního (spodního) manuálu jsou situovány na pravé a levé straně varhanního korpusu, rozděleny na C a Cis stranu. Pedálové píšťaly jsou umístěny v zadní části skříně. Stroj druhého manuálu (horního), tj. všechny píšťaly, je zabudován uprostřed, vyvýšen nad hlasy hlavního stroje. Jde tu o ojedinělý typ horního pozitivu. Pro nedostatek finančních prostředků(zatím není žádná subvence dosažitelná a mimo to v Polné opravujeme v pořadí již čtvrtý kostel s příspěvkem státních dotací i ze sbírek občanů) jsou varhany sice opravovány a udržovány, ale potřebují další a další opravy a odborný dohled. Přesto majestát varhan i jejich monumentalita jsou stále jasně patrné. V pedálu zůstaly jediné původní jazykové hlasy: šestnáctistopý „Scharfbas“ a osmistopý Trompetenbas. V perfektním stavu by varhany představovaly špičkovou reprezentaci školy brněnských varhanářů a byly by schopny nejnáročnější umělecké produkce, tak jako při zrodu, kdy byly stavěny jako koncertní nástroj.

Varhany byly dokončeny asi v roce 1707 nákladem tehdejšího děkana Vojtěcha Václava Čapka (zde se autor mylí; V. V. Čapek byl v Polné děkanem do roku 1701, kdy zemřel; po něm byl děkanem Pavel Antonín Haberlandt; pozn. redakce). V době svého zrodu měly 1514 znějících cínových píšťal a stály na tehdejší dobu vysokou částku 1950 zlatých.

Při poslední generální opravě těchto varhan (impuls k opravě dal dnes již zemřelý profesor dr. Jiří Reinberger, jeden z největších našich varhanních virtuosů) v roce 1972 byly odstraněny některé zásahy předchozích oprav a varhany uvedeny do téměř původního stavu. Od té doby si již zahrálo i zakoncertovalo na tento vzácný barokní klenot mnoho vynikajících varhaníků a ctitelů-fandů varhanní hry. Mezi nimi je i řada cizinců – a jak správně a trefně napsal do „Pamětní knihy polenského kůru“ (zavedené teprve v roce 1972 autorem článku) Petr Šefl, pražský restaurátor klávesových strunných nástrojů, že (citují) „kdyby byly varhany uvedeny do takového stavu, aby mohly být skutečně koncertním nástrojem, stalo by se město Polná dostaveníčkem varhaníků a obdivovatelů varhanní hry, zvláště ze západní Evropy, (kde o polenských varhanách ví leckdo z povolaných více, než řada polenských občanů; pozn. pisatele) a dožilo by se cílého cestovního a turistického ruchu.

Je třeba ze všech stran podporovat všemožné úsilí o provedení další opravy a shánět finanční částky k úhradě; předpokládáme, že tento nástroj je v seznamu památkově chráněných varhan a památkových objektů vůbec. Již v roce 1973 po GO varhan přijel 18. srpna prof. dr. Jiří Reinberger se svými žáky s tak zvaným „Meisterkursem“, ve kterém byli sami cizinci: Italové, Maďaři, Rumuni, Švýcaři i Němci z obou států atd. Ve dnech 16. a 17. listopadu téhož roku nahrával zmíněný dr. Reinberger pro národní podnik Supraphon na gramofonové desky. První skladba – Heinrich Isaac: „Mezi horou a hlubokým údolím“ a druhá skladba – Jan Pieterszoon Sweelinck: „Chromatická fantazie“ jsou na sedmé straně čtyřdesátového kompletu s názvem „České a moravské barokní varhany“ – III. část.

Vedoucí hudebního oddělení Moravského muzea v Brně dr. Jiří Sehnal přijel za našimi varhanami se zájezdem „Přátelé varhanní hudby“, ve kterém bylo také mnoho cizinců – z Rakouska a Maďarska.

Vídeňský organolog a badatel dr. Karel Schütz navštívil polenské varhany 3. listopadu 1973 se stavitelem varhan Arnoštem Kleblem, aby si prohlédli mechanickou část varhan; zjistili, že ve vídeňském kostele sv. Michala je torzo varhan, jejichž stavitelem byl též brněnský varhanář Johan David Sieber, autor polenských varhan. Všichni návštěvníci pějí ve svých zápisech chválu a doporučují opatrování a údržbu tohoto barokního klenotu.

Věřím, že společným úsilím jak děkanského úřadu, církevního a kulturního odboru rady ONV Jihlava, s podporou Městského národního výboru a s dohledem a radou Státní památkové správy, učiníme vše pro to, aby tato vzácná stavitelská památka zůstala zachována příštím generacím. Vždyť je to majetek národa, který vždy dokázal uchránit vzácné památky dalším pokolením. Nedejme se zahanbit a

vezměme si příklad ze sousedních států, které zdaleka se nemohou chlubit podobnými kulturními stavbami.

Polná 7. 7. 1980

Zdeněk Skočdopole, ředitel kůru

Článek je dodnes obsahově aktuální, i když v současné době varhany zcela zapomenuty nejsou. V 90. letech bylo o této unikátní památce vydáno několik odborných článků, jeden z nich v rakouském tisku. Sieberovy varhany jsou zařazeny do seznamu státem chráněných památek a v dohledné době má dojít k jejich kompletní odborné rekonstrukci. Doufejme tedy, že se brzy dočkáme. Poslední opravu varhan provedl v roce 1983 Josef Julius z Plzně.

Zdeněk Skočdopole napsal v roce 1976 jiný, obsáhlejší článek s celkem podrobným popisem polenských varhan. I tato studie zůstala pouze v rukopise; pro zpřístupnění badatelům a čtenářům Polska ji uveřejníme v plném znění v příštím čísle Polenska – č. 1/2004. (Pozn. redakce)

Nápis psaný kurentem na dřevěné píšťale z barokních Sieberových varhan z chrámu Nanebevzetí Panny Marie v Polné: „*leta Panie 1731 Waczlav Pantočzek Warhanařz, Miesstan Morawskych Dačyzz Przitutto Opus – Miechy Przidielal, sklyzył,Przi Pedale Nowau trakturu udielal, Proto że hned Przi nowychdobrze delana Nebyla, a Przytom wszezky wypuzoval a znowu Nasstemowal, tohoto Roku tuze Żito wyhynulo Proto że byla welka zyma a snih, toho Czysu byl Welebny Pan Diekan Pan Petr Florian, a Warhanikem Pan Antonin Haberman*“. (*Léta Páně 1731 Václav Pantoček, varhanář a měšťan moravských Dačic při tomto opusu měchy přidělal, sklížil, při pedálu novou trakturu udělal, protože při nových (varhanách) dobře dělána nebyla, a přitom všechny vyčistil a znovu nastavil; tohoto roku tuze žito vyhynulo, protože byla velká zima a snih. Toho času byl velebný pán děkan pan Petr Florian a varhanikem pan Antonín Haberman.*)

Marie Rychlá

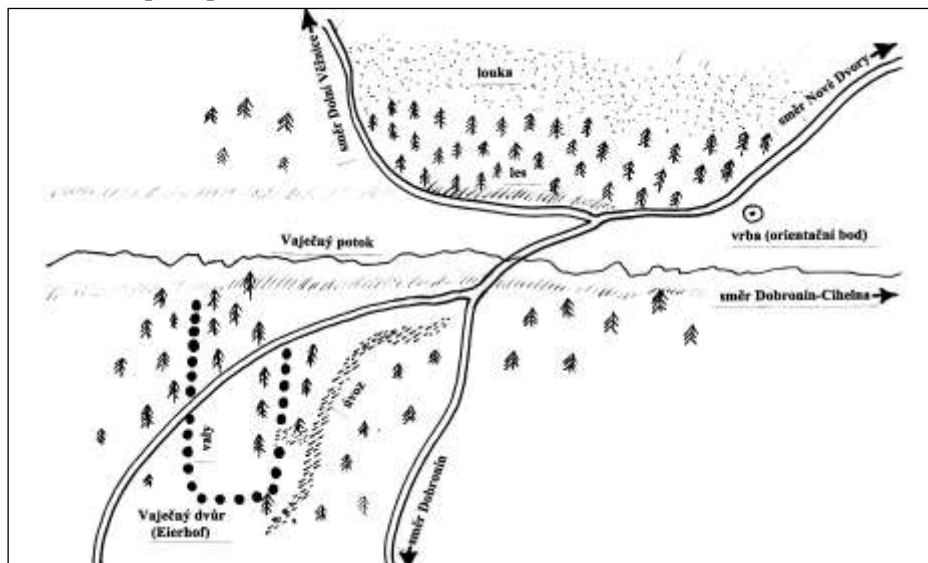
Vaječný Dvůr

Ve vzdálenosti asi jednoho kilometru jižně od Nových Dvorů (místní část Polné) protéká loukami „Cihelenský“ potok, v minulosti nazývaný Vaječný. V současné době je až k brodu zregulovaný. Potůček míjí místo, kde kdysi na svahu jeho břehu stával Vaječný Dvůr. Pravděpodobně po něm nesou lokalita a potok, kdysi bohatý na raky, své jméno.

K Vaječnému Dvoru vedla od Nových Dvorů jihozápadním směrem mezi poli hluboká úvozová cesta, která byla v 80. letech minulého století postupně zavezena. Původní cesta zůstala jen na svahu směřujícím k brodu přes Vaječný potok. Tato cesta byla součástí předkolonizační trasy vedoucí od Příbyslavi přes Horní Věžnici a Nové Dvory směrem na Jihlavu. Vodíval se po ní také dobytek. V lese za brodem patrně cesta pokračovala vpravo, jak ukazují zbytky úvozu směřující až k místu, kde kdysi stával Vaječný Dvůr. Na tomto místě jsou dosud velmi dobře znatelné příkopy a valy. V terénu vytvářejí obdélník přibližně o rozměrech cca 50 m šířky na jižní straně a 45 m na straně

východní. Na západní straně pokračuje val po svahu až k louce, kterou protéká Vaječný potok, vlévající se ve vzdálenosti asi 200 m do Zlatého potoka.

K určení místa, kde stával Vaječný dvůr napomohlo i to, že na staré katastrální mapě (Nových Dvorů) je les k Dobronínu pojmenován Eierhof. Parcela v těch místech má na mapě tvar lichoběžníku a nápadně se podobá pozůstatkům valů a příkopů.

O Vaječném Dvoru je zaznamenána pověst v knize německého vlastivědného badatele Antona Altrichtra *Pověsti z jihlavského jazykového ostrova* (vyd. v roce 1920). Pověst vypráví toto:

„V blízkosti Nových Dvorů teče potůček Vaječného Dvora. Jmenuje se tak po dvoru, který kdysi stál na jeho břehu. Pán dvora neměl jiné příjmy nežli vejce, která mu jeho poddaní odváděli jako desátky. Proto měli ve statku vždy zásobu vajec. Vejce byla pánovým pokrmem, a kdokoliv přišel do dvora, byl jimi pohoštěn a obdarován. Později Vaječný Dvůr zanikl. Dnes je v těchto místech les a jen příkop, který vede kolem bývalých základů dvora; ukazuje místo, kde kdysi dvůr stával. V jeho základech není ale do dnešních dnů bezpečno. Na pustých pozemcích byl postaven nový dvůr, který dal vesnici z něj vzniklé jméno Nové Dvory.“ Proč zde není bezpečno pověst nerozvádí.

Vaječný Dvůr je historicky doložen. U příležitosti prodeje dvora Střítež roku 1536 byl Vaječný Dvůr, v té době již pustý, zapomenut. V roce 1555 byl odstoupen městu Jihlava za 75 kop grošů. O tomto prodeji je ve Státním archivu v Jihlavě uložena latinsky psaná listina:

r. 1555, srpen 27., Lipnice

Bratří Burjan a Ferdynand Trčkové z Lípy a na Lipnici, i jménem nedílných bratří Jaroslava, Zdeňka a Mikuláše, činí narovnění s purkmistrem, radou a obcí města Jihlavy o hranici od řeky u Německé Vyskytné k dědinám smrčenským, petrovským a štockým, a o pole a louky pustého dvora při Nových Dvorech, kteréžto věci byly sporné po koupi statku Strítěžského městem Jihlavou. (Orig. pap. lat. 37 x 49 cm, 3 pečeti smluvních stran pod krytem papírovým přitíštěny pod textem. Vidimus: 1580, leden 22., Německý Brod).

Jestliže *Lexikon českých obcí* (vyd. v nakl. Academia Praha) uvádí nejstarší písemnou zmínku o Nových Dvorech letopočtem 1493, existenci Vaječného Dvora můžeme předpokládat ještě v polovině 15. století. Zda se stal Vaječný Dvůr pustým již za husitských válek nelze doložit.

Jan Prchal

Zajímavá polenská výročí v roce 2003

1233 - Ždírec u Polné je připomínán v pergamenové listině biskupa Roberta jako ves odvádějící desátky kostelu sv. Jana v Jihlavě. (Karel Křesadlo, *Kapitoly z historie Jihlavy*, vyd. tiskárna Novina v Jihlavě 1992, str. 10)

1293 - Z listiny pražského biskupa Tobiáše z Bechyně, datované 9. června: „Vznesení mužové pan Jan, syn hraběte Zbislava a jeho synové Vikart a Záviš... propůjčili a předali patronátní právo kostela v Polné, které jim po mnoho minulých let příslušelo, vznešeným bratřím křížovníkům řádu sv. Marie německého domu z Řepína, se třemi vesnicemi, z nichž dvě se nazývají Jankov, třetí však Záborná, se vším příslušenstvím.“ (Karel Turecký, *Listář města Polné*, str. 11-12; také Prokop Zaoral, *Z nejstarší minulosti Polné*, str. 16)

1303 - Vikart z Polné, který se stal po smrti svého bratra Záviše majitelem Polné, uveden jako brněnský purkrabí. (August Sedláček, *Hrady a zámky české, díl XII.*, str. 154)

1413 - Zemřel plebán kostela v Polné Kunš, o němž není známo, kdy sem nastoupil; po prezentaci provinciála Příbka z Litic nastoupil na faru bratr Křišťan a po něm, krátce nato, bratr Havel /zasvěcení farního kostela uvedeno Panně Marii/. (Libor Jan, *Od první písemné zprávy do počátku 17. století*, in: *Polná 1242-1992*, str. 35)

1443 - Dne 9. září se na polenském hradě konal sjezd předních představitelů strany podobojí a některých krajských hejtmanů pod vedením Hynka Ptáčka z Pirkštejna. (August Sedláček, *Hrady a zámky české, díl XII.*, str. 155)

1463 - Dne 2. května byla uzavřena smlouva mezi městy Polná a Přibyslav o pronájmu pustých jenečských polností /asi 136 ha/ za 4 kopy českých grošů ročně; smlouva byla obnovena 4. července 1588 a později 1. května 1652 /ves Jeneč, zmíněná v listinách ze 13. a 14. století, patřila pod správu kostela Matky Boží v Polné a zanikla zřejmě v období husitských válek; od pol. 15. století pozemky uváděny již jako pustá ves Jeneč; archeologický průzkum v roce 1999 nesporně prokázal existenci osídlení/. (Oldřich Málek: *O jenečském osídlení u Přibyslavi a jeho zániku*, nakl. Linda Polná 2000, str. 4 a 5)

Syn českého krále Jiříka z Poděbrad Viktorin z Kunštátu a Minsterberka vyženil polenské panství sňatkem s Žofií, dcerou Hynka Ptáčka z Pirkštejna. (Karel Křesadlo, *Nejstarší polenské privilegium z roku 1479*, in: *500 let privilegia Viktorina z Kunštátu městu Polné*, vyd. MěNV v Polné 1979, str. 3)

Viktorin z Kunštátu podepsal „svobodnický list“ Janu Brabcovi z Hrbova. (Karel Tuřecký, *Původ názvu města Polné*, str. 8)

Viktorin dal důkladněji opevnit polenský hrad. (Ignác Spinar, *Památník školy polenské*, nákl. vlast. 1884, str. 16)

1493 - Král Vladislav II. Jagellonský udělil Polné listinou z 1. prosince na žádost Jana Bočka z Kunštátu a na Polné další dva výroční trhy /na sv. Jiří a sv. Kateřinu, Polná tak měla již 4 výroční/ a potvrdil mílové právo na vaření, výčep a prodej piva. (August Sedláček, *Hrady a zámky české, díl XII.*, str. 157)

1503 - Ke správě polenského hradu příslušely obce: Česká a Německá Jablonná, Olešná, Buková, Věžnice za Borem, Nížkov, Hrbov, Záborná, Janovice, Skrýšov, Čachotín, Rosička, Špinov, Věžnička, Dobrouť, Čes. Šicendorf, Dvorce, Horní Věžnice, Poděšín, Brzkov. (František Půža, *Kronika přibyslavská*, str. 52)

1523 - Jan Trčka z Lípy přikoupil k polenskému panství Arnolec a Meziříčko od Václava Chroustenského z Malovar. (František Pojmon, *Polná*, str. 33)

1543 - Zemřel Karel z Valdštejna a panství Polná-Přibyslav zdědily jeho manželka Eliška z Postupic a jediná dcera Kateřina. (František Pojmon, *Polná*, str. 34)

1553 - Zachariáš z Hradce se 8. ledna oženil s Kateřinou z Valdštejna a polensko-přibyslavské panství se tak stalo majetkem pánů z Jindřichova Hradce; svatby v Polné se zúčastnilo mnoho vzácných hostů, např. Vilém z Rožmberka přijel s 99 koňmi; Zachariáš byl spravedlivým a dobrým pánem, opravil polenský hrad a některé jeho části dal přistavět; pobýval také v Přibyslavi, kde zvelebil zámek. (August Sedláček, *Hrady a zámky české, díl XII.*, str. 160)

1563 - Hlavní kostel v Polné je připomínán jako děkanský. (A. B. Máka, *Město Polná*, str. 7)

Polenští měšťané Jan Doubek a Jan Votruba odevzdali do královské mincovny v Kutné Hoře 51 hřiven stříbra /ze stříbra dolovaného v pronajatých šachtách v okolí Přibyslavi se část odevzdávala do královské mincovny/. (František Půža, *Kronika přibyslavská*, str. 228)

Polná uvedena jako hlavní poštovní stanice /obchodně-poselské centrum/ na trase Königsberg /Královec na Baltu/ – Praha – Vídeň – Benátky v nejstarším známém poštovním itineráři Jörga Galia; obchodně-poštovní trasu dal vybudovat český král Karel IV. před rokem 1378 /v roce 1380 však vedla ještě přes Štoky/. (Miroslav Polišenský, *Itinerář z Brugg a jeho význam pro dějiny poštovníctví českých zemí*, Sborník Poštovního muzea 1981, Nadas Praha, str. 77 a 86)

1573 - Arciknížata Arnošt a Rudolf /v roce 1575 se stal císařem a českým králem/, synové císaře a českého krále Maxmiliána II. vyjeli 20. ledna z Vídně do Prahy na zemský sněm v zastoupení za nemocného císaře; doprovod čtyřiceti kočárů dorazil v záplavách sněhu po čtyřech dnech do Polné; arcikníže Arnošt onemocněl cestou na osypky a 24. ledna byl nucen ulehnout v Německém Brodě k nucenému odpočinku;

Rudolf pak pokračoval do Prahy sám. /záznam dokládá existenci nejpoužívanější cesty z Prahy do Vídně přes Kolín, Něm. Brod, Polnou, Kamenici, Třebíč a Znojmo, kterou uvádí zahraniční itineráře: Gailův z roku 1563 a Rowlandsův, tzv. „londýnský“ z roku 1576; z toho lze usuzovat, že tento, vlastně poštovní spoj, byl trasou udržovanou a na svou dobu vcelku sjízdnou; nejspíš proto byl také vybrán pro dopravu tak významné delegace; pozn. autora/. (Josef Janáček, *Rudolf II. a jeho doba*, nakl. Paseka 1997, str. 75 a 76)

Nížkovskou farnost spravoval farář Johannes Hengst, který byl zároveň i vikářem polenského církevního obvodu /v listině datované v prosinci tr. žádá Jindřicha Scribonia, probošta kostela pražského, aby přiměl arcibiskupa k odstranění odpadlého polenského kněze Víta/. (*Domovopisný sborník Obecné školy v Nížkově*, zal. v r. 1927 a rukopisně vedený učitel Th. Hamerským /str. 1-185/ a Jar. Grodlem /str. 186-197/, str. 18)

1593 - Za primátora Samuela Palamedese byla za 44 kop míšeňských postavena nová šibenice u hrbovské cesty, stínadlo za Horním městem a pranýř na náměstí. (A. B. Máka, *Město Polná*, str. 13)

Na rohu staré radnice uprostřed náměstí /naproti domu čp. 26/ stával pranýř /byl to kamenný maňas – socha – „držící“ železnou klec, v níž byli na posměch a veřejnou hanbu vystavováni potrestaní občané, většinou ženy/. (Břetislav Rérych, *Zápisy práva polenského*, str. 3 a 4)

Dokončeno vydláždění města, započaté v roce 1592. (Karel Pražan, *Polná, krátké posání města a hradu polenského*, str. 28)

Adam z Hradce (1546-1596), v letech 1590-1596 majitel Polné, od roku 1574 komorník císaře Rudolfa II., byl roku 1582 císařem jmenován kancléřem a roku 1593 purkrabím. (Josef Janáček, *Rudolf II. a jeho doba*, str. 105, 210 a 317)

1603 - Dne 20. ledna zemřel na zámku v Polné Hertvík Žejdlíc, pochován v rodinné hrobce v polenském kostele; majetek odkázal svým třem synům: Janovi Polnou, Jindřichovi Příbyslav, nejmladší Rudolf měl být podělen po nabytí dospělosti /později zdědil Choceň/. (August Sedláček, *Hradý a zámky české, díl XII.*, str. 163)

Hertvík Žejdlíc byl vrchním hejtmanem císařských statků v Čechách a přísedícím u zemského komorního soudu v Praze, do panského stavu byl přijat roku 1580; oženil se s Markétou Zárubovnou z Hustiřan, s kterou měl kromě tří synů ještě dceru. (Karel Turecký, *Listář města Polné*, str. 59)

Městský písař Václav Hanzelius založil za purkmistra Václava Třeského „Novou knihu“ městskou. (Břetislav Rérych, *Rodáci a obyvatelé města Polné*, str. 9)

1613 - Jeden z nejstarších známých písemných záznamů o stavebních úpravách polenské radnice z městské knihy privilegií: „L. P. 1613 dala se dělati štůla z lochu rathauského až do rybníka za městem. Havírům dáno od štůly dělání, od rozšiřování lochu a od rumu nošení sumou 276 kop, 4 gr., 5 denárů.“ /jedna z mála zpráv o podzemních chodbách v Polné naznačuje rozsah prací – cca 300 kop grošů byla cena za měšťanský dům střední velikosti, pozn. autora/. (Jiří Michálek, *Historie staré radnice*, strojepis z října 1946, str. 7)

1623 - Dne 7. ledna bylo zkonfiskované polensko-přibyslavské panství prodáno kardinálovi Františku Ditrichštejnovi, olomouckému biskupovi, za 150 000 zlatých /Karel Pražan uvádí 160 000 zl./ (A. B. Máka, *Město Polná*, str. 11)

Lovečtí chrti a 50 ušlechtilých chovných koní z Žejdlícova statku v Polné bylo zabaveno císařskou rezolucí ze dne 13. února a dopraveno do císařských stájí. (František Půža, *Kronika přibyslavská*, str. 64)

Dne 5. září byla v Polné zrušena kališnická církev, proveden soupis jejího majetku, který byl zabaven a zahájena rekatolizace. (Břetislav Rérych, *Obyvatelé a měšťané staro-polenští*, str. 1)

Primátor Polné Václav Třeský předal zástupci katolické církve P. Johansovi 2 monstrance, 8 kalichů a 12 humerálů, štol a manipulí /církevní roucha, závoje a šátky/ jako testament kališnické církve. (Břetislav Rérych, *Polensko a Štoko*, str. 22)

1643 - Přes Polnou ustupoval před švédským vojskem zbytek pluku Bartoloměje de Marchési v počtu 411 vojáků a 82 koní. (Břetislav Rérych, *Právovárečné měšťanstvo v Polné*, str. 25-26)

Děkanem v Polné se stal magistr Jakub Hildebrandt, křižovník. (*Knjha pamatnj města Polny, djl druhy 1836-1914*, str. 529, příloha *Posloupnost děkanů polenských*)

1653 - Na Horním městě /při cestě odbočující k Zimově rybníku zv. „Zimák“/ byl postaven kamenný sloup - Boží muka. (Břetislav Rérych, *Polensko a Štoko*, str.25)

1673 - Dne 17. května přišel do Polné jako děkan Václav Vojtěch Čapek (1645-1701), původem z Vysokého Mýta. (*Knjha pamatnj města Polny, djl druhy 1836-1914*, str. 529, příloha *Posloupnost děkanů polenských*)

Primátorem města Polné byl řezník Mikuláš Strádal, jeden z největších hospodářů v Polné. /byl také členem Literátského bratrstva/. (František Pojmon, *Polná*, str. 123, *Rulla panství polenského 1653-1656*)

1683 - Panský sládek Tomáš Křenek dal postavit hlavní oltář do kostela sv. Kateřiny a opravit obraz sv. Kateřiny. (Břetislav Rérych, *Kostelík sv. Kateřiny v Polné*, str. 8; František Pojmon, *Polná*, str. 87)

1693 - Ferdinand Ditrichštejn dal postavit kamennou kašnu na nádvoří zámku a zavést sem nový panský vodovod z lučního žlabu u Boučku /Bradské louky/; četné starší objekty hradu, poškozené v letech 1645 a 1647 Švédy, dal zbořit a obnovit východní a jižní stranu hradu s předhradím a zrušil opevnění; při zámku byl postaven špýchar; při přestavbě hradu byl stržen padací most u zámku. (Břetislav Rérych, *Polná, průvodce...*, str. 9 a 73; také J. Sedlák, *Polná*, str. 4)

Hrad přestavěný na zámek přizpůsoben a upraven na byty panských úředníků /některé části hradu byly rozebrány a srovnány se zemí/. (August Sedláček, *Hrady a zámky české, díl XII.*, str. 164)

Ferdinand Ditrichštejn přikoupil 17. července k polensko-přibyslavskému panství zemský statek Jitkov od Jeníka Zásadského z Gamsendorfu za 20 000 zl. (František Půža, *Kronika přibyslavská*, str. 79; také Sedláček)

1703 - Kníže Leopold Josef Ditrichštejn udělil polským Židům výsady – volbu vlastní samosprávy, možnost účastnit se ročních trhů ve městě aj. /podrobněji: *Dějiny židovské obce v Polné*, str. 16-17/ (Jaroslav Klenovský: *Židovské město v Polné*, str. 4)

Dolní pivovar na Rosmarku /Sezimovo nám./ proti masným krámům byl zrušen a přestavěn na obytný dům, který byl roku 1704 prodán Tobiáši Hubáčkovi za 400 kop míšeňských a v roce 1706 rozdělen na tři domy /nyní Vítkovi, Paříkovi a Vaňkátovi/ (Břetislav Rérych, *Právozárečné měšťanstvo v Polné*, str. 21)

Primátorem města se stal na dobu 5 let /do roku 1708/ Jan Ignác Kušovský. (František Pojmon, *Polná*, str. 123)

1713 - Děkanský kostel Nanebevzetí Panny Marie byl po zastavení dokončovacích stavebních prací v roce 1707 dostavěn; zrušený hřbitov obehnán zdí, dokončeny postranní vchody, předsíně a sakristie vydlážděny kamenem; celkové náklady na stavbu činily přes 100 tisíc rýnských zlatých, maximální kapacita uváděna 10 000 lidí /?/, zastavěná plocha 2 381 m², výška věže 68 m. (viz J. Urban, K. Pražan, K. Turecký, A. B. Máka)

Rozestavěná nová budova děkanství byla dokončena. (Břetislav Rérych, *Stavba barokního hlavního chrámu v Polné 1699-1708*, str. 9)

Primátorem města byl Ondřej Herbst; úřad zastával do roku 1721. (František Pojmon, *Polná*, str. 123)

1733 - Majitel střítežského panství hrabě Filip ze Zinzendorfu založil 3 km od Polné novou ves pro německé osadníky a nazval ji Filippsdorf /dnes Filipovské Chaloupky; pozn. autora/. (Břetislav Rérych, *Polná, průvodce...*, str. 66)

1743 - Vrchnost pronajala Židům vinopalnu a knížecí draslárnu; odbyt lihovin a drasla jim zajistila živnostenským příkazem /draslo – alkalický louh používaný při výrobě skla, v barvířství, mydlářství atp.; pozn. autora/. (Břetislav Rérych a František Půža, *Dějiny židovské obce v Polné*, str. 18)

Mnoho zajatých vojáků vedeno přes Polnou na Moravu a dál k Vídni. (František Pojmon, *Polná*, str. 61)

1753 - Kostel sv. Mikuláše v Nížkově byl přestavěn zásluhou a nemalým finančním příspěvím polenského děkana Petra Floriana. (Jan Prechal, *Kostmice v Nížkově*, str. 12)

1763 - Nížkov patřící pod polenskou kollaturu /farní obvod/ se osamostatnil a zřídil si svoji expozituru. (A. B. Máka, *Město Polná*, str. 34)

1773 - „Rok tento ještě horší než předešlý pro chudinu, neboť mnozí mřeli hladem než nemocí a mnozí z nich smrtí náhlou.“ (Petr Florian, *Kniha pamětihodných událostí*, str. 67)

1783 - Zásluhou primátora Polné Josefa Justa a vrchního panství Polná-Přibyslav Ondřeje Hitschmanna byla v přestavěné kaplance otevřena trojtřídní škola „K. K. Polnaer Stadtschule“. (Bohuslav Hladík, *Stará polenská škola*, str. 6)

Na celém panství bylo chováno 6 980 ovcí. (Ivan Pfaff, *Obrozenská společnost na Vysočině*, str. 21)

Ve zprávě o visitaci far kraje časlavského má Polná uvedeno 2 618 katolíků a 7 protestantů, Hrbov, Dobrouťov a Záborná 843 katolíků, Brzkov a Skřýšov 338 katolíků a 4 protestanty, Janovice 233 katolíků, Nížkov 432 katolíků, Poděšín a Rosička 336 katolíků a 13 protestantů, Buková a Špinov 248 katolíků, Sirákov 365 katolíků; celkem při polenském děkanství 5 313 katolíků a 24 protestantů. (*Pamětnice Vojtěcha Sedláka zal. r. 1900*, str. 32-133)

Soukenický cech prodal, za jistých, pro cech výhodných podmínek, Karlu Lachenbauerovi za 3 000 zl. barevnu i s měděným kotlem z roku 1744 a dalším vybavením. (František Pojmon, *Polná*, str. 134)

Polenský rodák Jan Alois Sadil (1781-1857), v letech 1811-1814 dozorce polenské školy, založil první školní pamětnici; kniha zachycuje období 1783-1814. (Eva Kratochvílová, *Historie školy v Polné* /diplomová práce – Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity v Brně 1995, str. 70-71)

1793 - Zemská vláda potvrdila 20. září dědičný pronájem špitálských dvorů, uzavěřený smlouvou 25. září 1792: skrejšovský dvůr byl prodán s janovickou robotou za 1075 zl. proti ročnímu nájemnému 489 zl. a polenský dvůr byl prodán bez roboty za 263 zl. (František Pojmon, *Polná*, str. 103)

1803 - František Vaněk z Jihlavy ulil na počest sv. Liguriáše, patrona Polné, v pořadí šestý zvon do chrámu Nanebevzetí Panny Marie. (František Pojmon, *Polná*, str. 97)

1813 - Královéhradecký biskup Kolovrat-Krakovský navštívil při visitaci polenskou synagogu a židovskou školu. (Břetislav Rérych a František Půža, *Dějiny židovské obce v Polné*, str. 123)

Děkanem v Polné byl 11. ledna jmenován farář z Borové Jindřich Rudička, rodák ze Švihova, který nahradil Jana Michla, zesnulého dne 10. října 1812. (*Knjha pamatnj města Polny, djl druhy 1836-1914*, str. 529, příloha *Posloupnost děkanů polenských*)

V rodině Pinkase (Philippa) Pulzera v židovském městě v Polné se 20. prosince narodil Aron (Adolf) Pulzer (1813 – po roce 1891), židovský malíř-portrétista působící v Praze; historicky i umělecky cenný je např. jeho obraz *Portrét B. Bolzana* z roku 1839, nyní uložený v Národním muzeu v Praze. (*Nová encyklopedie českého výtvarného umění, II. díl*, Praha 1995, str. 663)

1823 - V domě Mendla Aufrechta vypukl 22. května oheň; požár pohltil všech 32 domů v židovském městě, synagogu, 46 domů na Horním městě, 6 domů na Hlavním (Husově) náměstí a 12 stodol; shořely střecha a věž kostela sv. Barbory, zvony se rozlily a kostel byl ohněm velmi poškozen. (Alois Šimka, *Zkáza Polné*, vyd. v Polné 1963, str. 4; kolektiv autorů, *100 let požárního sboru v Polné*, str. 5)

V majetku špitálské nadace Jana Sezimy z Rochova byly kromě pozemků tyto rybníky: Hastrman, Uher, Rukáček, Sebroňovský, Křivatý, Starý, Klimentů, Grošník a Mareček; všechny se nacházely v okolí Skřýšova a Janovic a 8 z nich bylo v letech 1832-1834 prodáno skřýšovským a janovickým sedlákům. (Karel Turecký, *500 let Sozímovy nadace...*, str. 25)

Doprava osob a poštovních zásilek těžkými kočáry na trase Praha-Vídeň přes Jihlavu a Štoky byla nahrazena dvoudenními jízdami expresních dostavníků, které pojmuly až 8 osob a cestu z Prahy do Vídně urazily za 23 hodin. /Přestupní stanici ve

Štokách využívali k cestování i Polenští./ (Emil Krauman, *Kapitoly z historie Štoků*, str. 22 a 97)

1833 - Na náměstí vyhořely domy čp. 47 Ant. Neumanna a čp.48 Ant. Bezstarosti. (Karel Turecký, *Požáry v Polné*, str. 5)

Primátorem v Polné byl Filip Kabelka. (František Pojmon, *Polná*, str. 124)

1843 - V Polné žilo v 564 domech 5 759 obyvatel /v údajích je zahrnuta i židovská čtvrť a předměstí Kateřinov, které byly tehdy statisticky vedeny zvlášť a tvořily samostatnou obec/. (Ivan Pfaff, *Obrozenská společnost na Vysočině*, str. 19)

Dne 27. srpna navštívil Polnou, tehdy ještě student, Vojta Náprstek; zúčastnil se zde přípravy české besedy. (Bohuslav Hladík, *Dvě polenské knihovny v době národního obrození*, in: *500 let privilegia Viktorina z Kunštátu*, str. 46)

Dne 8. října se v Polné konala po pražském vzoru první česká beseda, o jejíž uspořádání se zasloužil zejména Antonín Pittner; program tvořilo 11 ryze českých výstupů. (Ivan Pfaff, *Obrozenská společnost na Vysočině*, str. 40; Bohuslav Hladík, *Božena Němcová a Polná*, str. 6)

Soukenické řemeslo v Polné dosáhlo nejvyšší produkce v historii města a kapacitou dílen převýšilo i Jihlavu; v Polné ten rok pracovalo 349 mistrů a 263 tovaryšů na 409 stavech /vezmeme-li v úvahu i rodinné příslušníky, kteří se soukenictvím přirozeně rovněž zabývali a počet námezdních sil, mohlo se tímto řemeslem v Polné zabývat až 3 400 osob/. (Ivan Pfaff, *Obrozenská společnost na Vysočině*, str. 22-23)

Vedle soukeníků provozovalo v Polné živnost 60 obuvníků, 17 kožešníků, 11 šenkýřů, 11 krejčích, 10 postřihovačů vlny a sukna, 10 krupařů, 9 řezníků, 8 hrnčičů, 7 kloboučníků, 6 koželuhů, 6 stolařů, 6 kupců, 4 podomní obchodníci, 4 porodní báby, 4 hostinští, 4 rukavičkáři, 3 sklenáři, 3 mydláři, 3 jircháři, 3 podkováři, 3 koláři, 2 bednáři, 2 provazníci, 2 sedláři, 2 obchodníci ovocem, 2 mlynáři a dále: sládek, kuželkář, výrobce kořalky, kominík, tesař, knihař, brašnář, soustružník, přymkař, řemenář, hřebenař, klempíř, nožíř, cvočkář, hodinář, lékař, lékárník a voskař; registrováno bylo 32 tovaryšů a 20 učňů. (J. G. Sommer, *Böhmen, Časlauer Kreis*, Praha 1843)

Dne 26. září založil P. Matěj Sluga Nadaci pro chudé žáky. (Ignác Spinar, *První roční zpráva hlavní školy v Polné*, vyd. nákl. ředitelstva r. 1865, str. 26)

Dne 25. prosince se konala vánoční beseda, kde poprvé v Polné zazněla Tylova a Škroupova píseň „Kde domov můj“ /kupec Antonín Pittner z Polné vedl s Tylem korespondenci/. (Ivan Pfaff, *Obrozenská společnost na Vysočině*, str. 40)

1853 - Na oslavách 50 let kněžství děkana Matěje Slugy /1780-1854/ se sešlo 12 000 lidí z Polné a okolí. (Václav Němec, *Osudy lidí pod Peperkem*, str. 94)

Děkanovi Matěji Slugovi byl 15. května biskupskou konsistoří propůjčen titul c. k. dvorní kaplan a knížetem Františkem Josefem Ditrichštejnem uděleno jmenování „Čestný kanovník kostela sv. Václava v Míkulově“; zprávu o velké kněžské slavnosti přinesly *Hlas jednoty*, týdeník *Lumír* a *Pražské noviny* č. 223. (*Gedenkbuch der Dechanten in der Stadt Polná ab anno 1836*, zápis děkana Matěje Slugy)

Stavba nové věže na kostele sv. Anny, započatá v květnu, si vyžádala náklady 587 zlatých. (*Knihy pamatky města Polny, díl druhý, 1836-1914*, str. 74)

V srpnu se vydali na cestu do Ameriky první vystěhovalci z Polné. (Jaroslava Hoffmannová, *Vystěhovalectví z Polné do Severní Ameriky...*, str. 21)

Katecheta, kaplan a učitel Josef Seidl založil při škole sbírku názornin, tzv. přírodovnu. (Eva Kratochvílová, *Historie školy v Polné*, str. 34)

Následkem společenských, zejména hospodářských poměrů klesal počet Židů v Polné; ve městě zůstalo již jen šest zámožnějších rodin, ostatní živořily; vrchnost Židům odpustila poplatky 300 zl.; starostou židovské obce byl Josef Adlerstein. (Břetislav Rérych a František Půža, *Dějiny židovské obce v Polné*, str. 32)

1863 - V místnostech U Slovana založila čtenářská Beseda /od roku 1875 Měšťanská beseda/ první spolkovou knihovnu a čítárnu. (Gustav Vítek, *25 let Husovy knihovny v Polné*, nákl. Městské spořitelny v Polné 1940, str. 1)

Klenba kostela sv. Anny, která hrozila sesutím, byla opravena. (Karel Turecký, *500 let Sozimovy nadace...*, str. 25)

Sídlo radnice bylo přemístěno z Bakalářského domu do obecního domu čp. 36, zvaného Vodňanský. (A. B. Mára, *Město Polná*, str. 14)

Dne 2. srpna shořela tři stavení v Psí ulici /dnes Varhánkova/. (*Knjha pamatnj města Polny, djl druhy 1836-1914*, str. 87)

Dne 4. srpna vypukl v domě Emericha Lachenbauera na Sezimově náměstí požár, který podporován řadu dní trvajícím horkem zničil v krátké době 189 z větší části měšťanských domů se všemi vedlejšími budovami; 456 rodin zůstalo bez přístřeší /cca 2 500 osob/; oheň si vyžádal 6 lidských životů a škodu téměř 1 milión zlatých; brzy po požáru ztratila Polná dodávky pro armádu, pro řemeslníky dříve tak výhodné; z Polné, nejvíce do Vídně, Brna a také do Ameriky, postupně odešlo na 2 000 osob. (A. B. Mára, *Město Polná*, str. 19-20; kolektiv autorů, *100 let požárního sboru v Polné*, str. 5; dále B. Rérych, A. Šimka, B. Hejdukova ad.)

1873 - V srpnu se konalo první veřejné cvičení hasičského sboru založeného v dubnu 1872. (Alois Šimka, *Zkáza Polné*, str. 14)

Baňatá, „prejsy“ pokrytá věž kostela sv. Kateřiny z roku 1688 byla nahrazena novou, jehlanovitou /pokrytou šindelem/, dle návrhu učitele Antonína Klusáčka /stavební úpravy si vyžádaly 1 359 zl./ (Břetislav Rérych, *Polná, průvodce...*, str. 18)

Učitel národní školy v Polné Antonín Klusáček byl jmenován čestným měšťanem města Polné. (František Pojmon, *Polná*, str. 124)

1883 - Následkem velmi tuhé zimy a nemoci zemřelo v Polné během ledna 32 lidí. (*Knjha pamatnj města Polny, djl druhy 1836-1914*, str. 164)

Záslouhou továrníka Karla Varhánka, rodáka z Polné, započala v Psí ulici /dnes Varhánkova/ stavba opatrovny, později změněné na Městský sirotčinec /Karel Varhánek věnoval na stavbu 4 000 zl./ (Břetislav Rérych, *Polná, průvodce...*, str. 34)

Na základě zákona č. 39 ze dne 15. března byla v Polné zřízena živnostenská společnost: Společenstvo živností potravních, Společenstvo živností oděvních a jim příbuzných, Společenstvo dřevo, kov a papír zpracovávajících a Společenstvo obchodníků. (František Pojmon, *Polná*, str. 184)

Od 1. července bylo v Polné ubytováno po dobu 48 dnů 12 vybraných důstojníků rakouské armády, kteří se pod velením generála von Sternecka cvičili v terénním průzkumu, mapování a vojenském zaměřování podle vojenských map; výcviku se zúčastnil také nadporučík arcivévoda Eugen, dvacetiletý syn arcivévody Ferdinanda; ubytován byl v domě čp. 40 Karla Losenického na Husově náměstí. (*Knjha pamatnj města Polny, djl druhy 1836-1914*, str. 165)

Dne 10. září byla slavnostně otevřena nová budova obecné a měšťanské chlapecké školy v Polné, postavená nákladem 45 000 zlatých; dne 15. září byla zahájena školní výuka. (Bohuslav Hladík, *Stará polenská škola*, str. 3)

Dne 13. prosince zemřel P. Karel Pražan (1843-1883), od roku 1871 kaplan v Polné; z množství, dnes často ztracených dobových dokumentů, nashromáždil hodnotný materiál k dějinám Polné, využitý P. Františkem Pojmonem pro vydání publikace *Polná, popis dějepisný, místopisný a statistický*, vyd. v r. 1897. (Jan Prchal, *Z poznámek Karla Pražana*, Polensko č. 3/2000, str. 8)

1893 - Byla zahájena rozsáhlá rekonstrukce kostela sv. Anny. (Jan Urban, *Snímání kostelních zvonů v Polné*, str. 9)

Hlavní hřbitov sv. Barbory o výměře 4 327 m² rozšířen o pozemek o rozloze 5 700 m² /dnes nazýván „Nový hřbitov“; pozn. autora/. (A. B. Máka, *Město Polná*, str. 34)

Při rozšiřování a hloubení sklepů v měšťanském pivovaru byl objeven pohanský hrob s popelnicemi. (František Pojmon, *Polná*, str. 11)

Po 17 letech byla obnovena činnost tělocvičné jednoty Sokol Polná; zásluhu na obnově jednoty měly jednoty z Německého Brodu, Chotěboře, Přibyslavi a Jihlavy, jejichž zástupci podnikli na jaře výlet do Polné. TJ Sokol Polná /74 členů/ byla přijata do Havlíčkovy župy v roce 1894. (Sonja Sázavská a Jan Prchal, *Tělocvičná jednota Sokol Polná*, Polensko č. 1/1996, str. 23; *Sokolská župa Havlíčkova*, vlast. nákladem 1936, str. 20)

Hlavní loď chrámu Nanebevzetí Panny Marie opravena nákladem 2 804 zl. (František Pojmon, *Polná*, str. 99)

1903 - V závěti z 2. února darovala Marie Stuartová, hospodyně děkana P. Františka Pojmona, obci dům čp. 9 na Sezimově náměstí v hodnotě 10 tisíc korun, aby sloužil chudým; M. Stuartová zemřela 4. února 1903. (*Knjha pamatnj města Polny, djl druhy 1836-1814*, str. 211)

Polenské muzeum se zúčastnilo Východočeské průmyslové, zemědělské, národopisné a umělecké výstavy v Pardubicích; zejména expozice *Stará škola a Okres polenský* měly obrovský úspěch. (Zdeněk Jaroš, *Břetislav Rérych, tvůrce polenského muzea*, str. 19)

Při požáru domu F. Novotného v Nerudově ulici zahynuly 2 ženy a jedenáctiletá dívka. (kolektiv autorů, *100 let požárního sboru v Polné*, str. 8)

Vypracován projekt telefonního meziměstského spojení Žďár n. Sáz. – Bohdalov – Polná – Jihlava. (*Knjha pamatnj města Polny, djl druhy 1836-1914*, str. 211)

Sokolská župa Havlíčkova byla rozdělena na tři okrsky; TJ Sokol Polná se stala součástí I. okrsku spolu s TJ z Německého Brodu, Humpolce, Přibyslavi, Světlé n. Sáz., Ledče a Chotěboře. (*Sokolská župa Havlíčkova*, str. 26)

1913 - Spojené továrny na výrobu škrobu u Pekla a pod Dolní bránou vstoupily do akciové společnosti Amylon /již v roce 1915 zpracovala škrobárna Amylonu pod Dolní branou 120 vagónů brambor/. (V. Kosík, *Jak se vyvíjelo škrobařství na Polensku*, Polensko, roč. 2 – 1939, str. 43 a 45)

Starostou města Polné se v obecních volbách stal Jindřich Volenec. Špitálská administrace koupila v ceně 525 korun za 1 ha od Zikmunda Poláčka v katastru obce Stáj 13 ha lesa, sousedícího se Špitálským lesem. (*Knjha pamatnj města Polny, djl druhy 1836-1914*, str. 221)

V polovině roku začal vydávat Hospodářský spolek v Polné tiskopis *Oznamovatel*, v listopadu však vydávání i distribuci spolek zrušil. (*Poštovní kniha kolků novinářských Hospodářského spolku v Polné, zal. 1898*)

V Německém Brodě začal vycházet Hospodářský a samosprávný věstník pro 11 okresů východních Čech, včetně Polné a Štoků; do roku 1917 vyšlo 5 ročníků. (Jiří Sochr, *Periodický tisk vydávaný na území okresu Havlíčkův Brod v letech 1821-1966*, sborník Havlíčkobrodsko č. 11, str.55)

1923 - Sněhové bouře zastavily v polovině ledna na Polensku na několik dnů dopravu na silnicích i provoz lokálky. Při sáňkování u Celenského kříže bylo zraněno několik dětí, když jejich sáně najely do klád. (*Pamětní kniha města Polné 1914-1934*, str. 192-193)

Dne 8. dubna vypukl požár v domě Uttendorfských čp. 18 v Sirákově, kde uhořelo 8 kusů dobytka; po rozšíření ohně vyhořelo dalších 19 domů, škola a kaple, 90 lidí zůstalo bez přístřeší, škoda činila přes půl miliónu korun; oheň pomáhali likvidovat také hasiči z Polné a členové polenského Červeného kříže uspořádali pro pohořelé sbírku, která vynesla 2 390 korun. (*Pamětní kniha města Polné 1914-1934*, str. 194)

Byly zahájeny práce na opravě hradu a jeho úpravě na muzeum; ze skladů, tzv. rajtejn, vězení a hladomorny bylo postupně vyvezeno 450 fůr materiálu, byla vyčištěna bašta nad hrází rybníka Peklo. (Zdeněk Jaroš, *Břetislav Rérych, tvůrce polenského muzea*, str. 25)

V květnu se Přibyslav odpojila od polenské elektrárny s dluhem 41 000,-K. Ve dnech 20. a 21. května se konala výstava učednických prací žáků živnostenské školy v Polné. Velkostatek prodal bývalou školní tělocvičnu u zámku J. Volencovi /zed' byla zbořena, stromy vykáceny a zplanýrovaný pozemek prodán/ – za letní tělocvičnu dostala škola náhradou 10 arů pozemku u Kateřinovského lesa. Oprava a pozlacení ciferníku věžních hodin stálo 6 600,- K. Na horní pilu za nádražím firmy Faix a Chalupa byl zaveden elektrický proud. (*Pamětní kniha města Polné 1914-1934*, str. 196-199)

Od poloviny září do poloviny listopadu založil v Polné neznámý pyroman 9 požárů. (kolektiv autorů, *100 let požárního sboru v Polné*, str. 12-13)

V obecních volbách zvítězila v Polné 16. září s převahou lidová strana /676 hlasů/ před živnostenskou /446/; na ustavující schůzi 28. září zvolilo třicetičlenné zastupitelstvo za starostu Augustina Sedláka. Dne 18. září hořely tři stodoly u městských jatek za rybníkem Školákem, hasit pomáhali i Hrbovští, Janovičtí a Záborenští. (*Pamětní kniha města Polné 1914-1934*, str. 201-203)

Škrobárny Amylon pod Dolní branou zaměstnávaly 20 stálých zaměstnanců, postaven byl tovární komín, zakoupen parní kotel zn. Škoda a parní stroj. (Rudolf Radouš, *Škrobárenský průmysl v Polné*, str. 12)

Na Zápeklí obec postavila dům s osmi byty pro učitele. (Eva Kratochvílová, *Historie školy v Polné*, str. 53)

Mlynář Václav Laštovička z Dolní Věžnice u Polné ukončil 5. července živnost – výroba šindele, provozovanou od roku 1891. (z přípisu Okresní správy politické v Německém Brodě ze dne 7. července 1923)

Od června do podzimu pracovali členové TJ Sokol Polná na úpravě zámku a přilehlých zahrad na cvičiště; odvezli 880 povozů suti a zeminy, srovnali horní skalnatou část zahrad, zbořili starou zeď, oplotili horní část pozemků; v zadní části nádvoří postavili záchody a vybudovali kanalizaci /odpracovali 7 706 hodin/; cvičiště o rozloze 1 600 m² bylo od roku 1924 využíváno i školami. (Sonja Sázavská a Jan Prchal, *Tělocvičná jednota Sokol Polná III.*, Polensko č. 3/1996, str. 22; *Sokolská župa Havlíčkova*, str. 206)

V Polné na Zápeklí v části nazývané „Smíchov“ byl v říjnu otevřen ubytovací hostinec U Nádraží /majitel O. Drchal z Kolína zde zpočátku zavedl nedělní koncerty/. (Břetislav Rérych, *Právozárečné měšťanstvo v Polné*, str. 49)

Škrobárnu A. Pospíchala, založenou v Podhorském mlýně v roce 1870, převzal Jindřich Procházka a rozšířil tak parní pilu na zpracování dřeva. (Milan Šup, *Historie Polné v zrcadle techniky*, str. 1-2)

Rozpočet města byl v tomto roce vyrovnán /příjem i vydání činily shodně 478 400,- Kč/; největší výdaje v průběhu roku: příspěvek na školu – 47 000,-, chodníky na Zápeklí – 42 600,-, úprava silnic – 41 600,-, příspěvek do ústavu pro přestárlé a nemocné – 24 100,-, příspěvek pro sirotčinec ve Varhánkově ústavu – 18 600,-, mzdy tajemníkovi P. Hejlovi – 39 700,- Kč. (*Pamětní kniha města Polné 1914-1934*, str. 207)

Z rozhodnutí Čs. obce sokolské byl Německý Šicendorf – coby menšinová sokolská organizace – přidělen pod TJ Sokol Polná; Havlíčkova župa, kam Polná od roku 1893 patřila, sdružovala 55 jednot a 21 poboček se 7 961 členy. (*Sokolská župa Havlíčkova*, str. 45)

1933 - V zimě 1932/33 zřídili sokolové na Školském rybníku osvětlené kluziště o rozměrech 60 x 30 metrů a postavili zde šatnu a nálevnu čaje s ohřívárnou. (*Pamětní kniha města Polné 1914-1934*, str. 357 a informace Adolfa Šejstala st.)

V muzeu otevřena další expozice „síně řemesel“ /zámečnictví, kovářství, soukenictví, barvířství, krejčovství a ševcovství/. (*Průvodce polenským muzeem*, str. 8)

Sbírka pro nezaměstnané v Polné vynesla kromě šatstva a potravin 3 319,- Kč. Obchodníku J. Hladíkovi byla na Husově náměstí povolena čerpací stanice na benzin. (*Pamětní kniha města Polné 1914-1934*, str. 357)

V místě bývalého obchodu Antonína Dvořáka na Husově náměstí byla v srpnu nákladem 600 000,- korun stavitelem Matějkou z Přibyslavi dokončena stavba dvoupatrové budovy Městské spořitelny s byty podle projektu Ing. Jiřího Michálka. (Milan Šup, *Polenské peněžní ústavy*, str. 7)

Na pozvání polenského Sokola zavedl zástupce firmy Philips v biografu „U Slovana“ techniku pro zvukový film. (Sonja Sázavská a Jan Prchal, *Tělocvičná jednota Sokol Polná V.*, Polensko č. 1/1997, str. 20)

Mrkvancová pouť v Polné byla 10. září obohacena výstavou kožešin, kaktusů, drobného domácího zvířectva a literatury o chovu, pořádanou Spolkem pěstitelů drobného zvířectva pro Polnou a okolí. (*Pamětní kniha města Polné 1914-1934*, str. 364)

Ve druhém patře hradu byla 28. října zpřístupněna veřejnosti muzejní expozice „Sín odboje“, věnovaná legionářům. (*Českoslovenští legionáři 1914-1920*, str. 41)

Výskyt záškrtu na Polensku přinutil městské zastupitelstvo schválit 28. listopadu zakoupení očkovacího séra pro MUDr. Václava Michálka. Právověrečné měšťanstvo uvolnilo z pokladny pivovaru 98 000,- Kč na opravu domu „U Slovana“ a schválilo závěrečný účet přestavby hostince v Brtnici v částce 213 000,- Kč. Sbor Československé církve získal v zámku od TJ Sokol Polná svou první místnost – kapli, která byla otevřena 26. prosince. (*Pamětní kniha města Polné 1914-1934*, str. 367-369)

1943 - Žáci základní školy zasadili ve školním roce 1942/43 50 000 lesních stromků. (*Sto let dívčí školy*, str. 12)

Z nedostatku masa se ve městě značně rozšířil chov domácích králíků. V červnu byly v Polné a okolí snímány měděné dráty elektrického vedení pro válečné účely. (*Pamětní kniha města Polné 1935-1947*, str. 331-332)

Dne 6. července byla z rozhodnutí protektorátních úřadů zakázána činnost obou odborů Národní Matice v Polné a jejich spolkové jmění zabaveno. (*Pamětní kniha města Polné 1935-1947*, str. 335)

Dne 9. září byl v Praze na Pankráci popraven Bedřich Kracík, obchodník z Polné, za ukrývání stíhané osoby. Dne 31. října byla zrušena dobroňinská měšťanská škola, působící od roku 1940 v Polné. Dva týdny trvala listopadová sbírka textilu a obuvi. (*Pamětní kniha města Polné 1935-1947*, str. 338, 340 a 341)

Dne 5. prosince zemřel v Polné rodák Gustav Vítek (1886-1943), zakladatel a dlouholetý pracovník Husovy knihovny v Polné. (Karel Sázavský, *Za Gustavem Vítkem*, zvl. otisk z Časopisu českých knihovníků, č. 1, roč. XXIII.)

1953 - Akční výbor Národní fronty v Polné pracoval ve složení: předseda Václav Lédl, jednatel Jindřich Vítek, členové Josef Forstner, Josef Turek, František Jajtner, Anna Vampolová a Bohuslav Vacek. V bývalé Volencově vile u nádraží, kterou majitel odkázal městu, byla zřízena druhá mateřská škola. Na stráni za pilou Na Podhoře bylo vysázeno 2100 převážně jehličnatých stromků. Poděbradova ulice byla svěpomocně vydlážděna. (*Pamětní kniha města Polné 1952-1962*, s. 79-81, 90)

Dlouholetý příznivec muzea a polenský patriot Bedřich Neubauer „Indián“ (1890-1960) byl 1. října jmenován správcem polenského muzea za dosavadní správkyni Květu Rérychovou /pro muzeum nakoupil množství exponátů, např. 50 kusů historických hodin, rokokovou ložnici aj./ (Bohuslav Hladík, *Bedřich Neubauer, polenský muzejník*, Polensko č. 4/1996, str. 1)

Dne 1. října byla při základní škole zřízena Družina mládeže, umístěna v dřevěném stavení na Varhánkově ulici; v prvních dnech bylo do „Družiny“ zapsáno 121 žáků,

vedoucím byl ustanoven Stanislav Teska /od 1. prosince Jarmila Sekotová/. (*Pamětní kniha města Polné 1952-1962*, s. 102 a 106)

Obnovení rybníku Březina /tzv. Nového/ nad Peklem. (Václav Fišar, *Polenské vodní plochy*, Polenský zpravodaj č. 3/1994, str. 7)

1963 - V lese Březina byla zahájena stavba areálu budov pro účely Českého svazu výrobních družstev. (kolektiv autorů, *1. almanach Odborného učiliště ČSVD v Polné*, str. 6)

Polná získala od Jihomoravského ředitelství spojů 4 motorky a 1 moped a stala se tak první poštou v kraji s úplnou motorizací přespolního doručování. (Jan Prchal, *Z historie polenské pošty*, výstavní filatelistický exponát, list č. 123)

Přednášku PhDr. Ivana Pfaffa „Antonín Pittner a obrozená Polná 1800-1850“, konanou v sále kina navštívilo 22. března 150 posluchačů. (poznámka dopsaná na pozvánce na výstavu)

V místnostech muzea na zámku byla uspořádána výstava „Velký oheň v Polné 4. srpna 1863“, která byla součástí vzpomínky „100 let od velkého ohně v Polné“. V den výročí byla na Husově náměstí předvedena rekonstrukce ohně za účasti místních i okolních sborů dobrovolných požárníků; slavnost shlédlo 2500 občanů; u příležitosti vzpomínkové akce byly vydány fotografie kreseb velkého ohně v Polné od Gustava Kruma a brožura Aloise Šimky *Zkáza Polné*. (Jaroslav Dajč a Květa Rérychová, *Z historie Městského Rérychova muzea v Polné*, strojopis, str. 4; dobové plakáty)

1973 - K 1. lednu žilo v Polné 3943 obyvatel, z toho 1890 mužů a 2053 žen. (Polenský kulturní zpravodaj č. 3/1973, str. 2)

Muzeum Vysočiny, pobočka Polná a Husova knihovna Polná uspořádali v Husově knihovně cyklus přednášek „Vlastivěda polenská“; 8. ledna přednášela Květa Rérychová „Počátky dělnického hnutí na Polensku“, 22. ledna přednášel Bohuslav Hladík „Stručné dějiny Polné“, 5. února – Květa Rérychová „Osvobození Polska sovětskou armádou v květnu 1945“, 19. února – Arnošt Kába „Polenské památky“, 5. března – Květa Rérychová „Z historie polenského muzea“, 19. března – Bohuslav Hladík „Božena Němcová a Polná“, 2. dubna – Karel Klusáček „Pověsti z Polska“. (Polenský zpravodaj č. 1 – 4/1973)

Komunální služby Polná poskytovaly služby občanům v provozovnách: autoopravna a autoservis, sběrna prádla a šatů, holičství a kadeřnictví, zahradnictví a květinová síň, mandlovna, kamenosochařství, nákladní autodoprava, taxislužba osobní a dodávková, stavební služby. (Polenský kulturní zpravodaj č. 2/1973)

Dne 1. března byl v Polné založen Klub přátel sovětského filmu /filmy z produkce SSSR však ve skutečnosti navštěvovalo v průměru 10 lidí, a to i přesto, že závodní výbory ROH polenských podniků dostávaly desítky vstupenek zdarma; pozn. autora/. (Polenský kulturní zpravodaj č. 4/1973)

Ve dnech 4. a 5. srpna proběhly oslavy 100. výročí založení požárního sboru v Polné, jejichž součástí bylo divadelní představení ochotníků, koncert, vydání publikace, výstava v muzeu a námětové hasičské cvičení; po delší době byla obnovena hasičská dechová hudba pod taktovkou Václava Popely. (kolektiv autorů, *100 let požárního sboru v Polné*, str. 3 a 15; Polenský kulturní zpravodaj č. 8/1973, str. 2)

V pořadí IV. sjezdu rodáků a přátel Polné pořádaném o pouti Sborem pro občanské záležitosti rady MěNV v Polné se zúčastnil nejvyšší počet účastníků. (Polenský zpravodaj, č. 9/1973)

V děkanském chrámu byla provedena generální oprava Sieberových varhan varhanářem Josefem Julusem z Plzně; spodní části střechy chrámu pokryty pozinkovaným plechem a provedena instalace nových svodů; dokončena oprava elektroinstalace a vybílání sakristie a postranních ochozů; na věži chrámu umístěn nový elektrický hodinový stroj /starý umístěn v muzeu/ a ciferníky s rafikami; dokončena nová vnější fasáda celého chrámu. (z poznámek Ludmily Vomlelové)

1983 - Místní organizace SSM a Dům pionýrů a mládeže v Polné uspořádaly 14. března v sále Domu pionýrů a mládeže již devátý pořad „Polenská lokálka“, na kterém vystoupil známý písničkář Wabi Daněk. /„Polenská lokálka“, pořádaná od roku 1980, byla v Polné velmi navštěvovaným pořadem díky koncertním vystoupením předních country skupin a folkových zpěváků z ČSR; u zrodu těchto pořadů stála polenská country skupina „Brzdaři“/. (Polenský kulturní zpravodaj, č. 3/1983, str. 7)

V měsíci květnu probíhaly v Polné oslavy 100. výročí otevření nové školy; v rámci oslav byla např. 1. května uspořádána výstava žákovských prací v místním muzeu, 16. května slavnostní akademie pro rodiče a veřejnost, 27. května slavnostní shromáždění žáků školy a sportovní odpoledne, 28. května prohlídka školních budov... (Polenský kulturní zpravodaj, č. 5/1983, str. 6)

V červnu byla dostavěna a předána do užívání první budova nového Domu pionýrů a mládeže v hodnotě 2 086 000 korun; současně byla zahájena II. etapa přestavby. (*30 let Domu pionýrů a mládeže V. Induse v Polné*, str. 9)

K Mezinárodnímu dni dětí uspořádala PO SSM Polná na hřišti TJ Slavoj za podnikem Tokoz dne 5. června „dětský maškarní karneval“; součástí dětského odpoledne za velké účasti veřejnosti byly soutěže, sportovní zápění, hudba... Na nádvoří zámku byl 12. června uspořádán večerní koncert dechové hudby pod taktovkou Jaroslava Suchého /dechová hudba Svazu požární ochrany koncertovala v Polné od poloviny 70. let průměrně čtyřikrát do roka a tyto kulturní akce byly v městě velmi navštěvované/. Kulturní klub Polná připravil na červen výstavu fotografií cestovatele Františka Slámy „Expedice OB“. (Polenský kulturní zpravodaj, č. 6/1983, str. 3)

Učiliště na Palackého ulici s obory truhlář a švadlena bylo sloučeno se Středním odborným učilištěm na Kateřinově; komplexní učiliště v Polné navštěvovalo kolem 400 žáků /k zakládajícímu oboru hodinář přibyl v Polné v roce 1980 obor fotograf/. (*4. Almanach k 40. výročí SOU Polná*, vyd. SOU Polná 1994, str. 3)

Klub filatelistů v Polné uspořádal v srpnu v budově nové požární zbrojnice velkou filatelistickou výstavu k 110. výročí založení Sboru dobrovolných hasičů v Polné; vedle špičkových exponátů filatelie s motivy požární ochrany našich předních čs. vystavovatelů zde byly vystaveny filatelistické exponáty polenských filatelistů; k této příležitosti bylo vydáno pamětní poštovní razítko „POLNÁ -110 let požární ochrany“ a pamětní listy v nákladu 1000 kusů. (z poznámek Jana Prchala, t.č. předsedy Klubu filatelistů v Polné)

Pod Městským národním výborem v Polné působily tyto knihovny: Husova knihovna v Polné (19 786 knih), Místní lidová knihovna v Janovicích (502 knih), Místní lidová knihovna ve Stáji (1051 knih) a Místní lidová knihovna v Záborné (1027 knih). V Polné působily dva taneční orchestry: „Arsis“ pod vedením Otty Matuly a „Trend“ pod vedením Jaroslava Válala. (Polenský kulturní zpravodaj, č. 1/1983, s. 16; č. 2/1983, str. 3)

Tradiční Mrkvancová pouť se v Polné v tomto roce slavila již 4. září, z důvodu pořádání Okresní slavnosti míru dne 10. září v Jihlavě /od poloviny 17. století se tradičně slavila vždy druhou neděli v září; změna termínu, provedená z politických důvodů, byla důvodem mnohých zklamání – řada návštěvníků a polenských rodáků přijela, a mnozí ze vzdálených míst, až dne 10. září do Polné nadarmo/. (Polenský kulturní zpravodaj, č. 9/1983, str. 2 a 4)

V přeplněném sále kina v Polné uspořádal Kulturní klub 20. listopadu besedu s cestovatelem Františkem Slámou „Expedice Mongolsko 83“. Kroužek filmových amatérů, založený v dubnu 1983, sestříhal a ozvučil z filmových záznamů na osmimilimetrový pásek I. díl „Polenské filmové kroniky“ – kulturní a společenské akce v Polné z období duben – září 1983. (Polenský kulturní zpravodaj, č. 10/1983, str. 4 a 10)

Až přehnaně bombastickou akcí byla v Polné oslava „Měsíce československo-sovětského přátelství“; místní organizace KSČ, Národní fronty a SČSP přepečlivě připravily „Politickoorganizační zabezpečení 66. výročí Velké říjnové socialistické revoluce a Měsíce československo-sovětského přátelství v Polné v roce 1983“; v rámci oslav proběhlo: kladení věnců k památníku padlých a Valentina Induse, slavnostní zasedání městských stranických orgánů, organizací NF, pracujících a mládeže, kulturní program žáků ZŠ, LŠU a kulturního klubu, komorní koncert umělců z NDR, festival sovětských filmů, VII. ročník přespolního běhu na počest VŘSR, „Posezení u samovaru“, rozhlasová relace k 87. výročí narození Klementa Gottwalda a k 85. výročí narození maršála R. J. Malinovského atd. (Polenský kulturní zpravodaj, č. 11/1983, s. 3-6)

1993 - Od 1. ledna bylo JZD Vysočina Polná rozdělena na přání členů na tři samostatné subjekty: 1. Zemědělské obchodní družstvo Vysočina se sídlem v Polné, 2. Agrokomb, spol. s r. o. Brzkov, 3. Seneco, spol. s r. o. Hrbov. (Stanislav Sobotka, *Janovice s osadou Skryšov*, str. 23)

Dne 5. ledna byla obnovena tělocvičná jednota Sokol Polná s 32 přispívajícími členy. (zápis z ustavující schůze, archiv TJ Sokol Polná)

Dne 28. května bylo otevřeno nové Městské zdravotní středisko na Varhánkově ulici, postavené celkovým nákladem 9 876 000 korun. (*Polná 1993*, ročenka Městského úřadu, str. 5)

Někteří novináři předních českých deníků a několika zahraničních časopisů /také např. argentinské noviny *Gazeta Ilustrada*/ oživilí nepodloženou spekulaci o předcích Adolfa Hitlera z Polné. Nájemníci z domu čp. 48, prodaného České pojišťovně, byli přestěhováni do náhradních bytů z důvodu rekonstrukce. Polenští fotbalisté postoupili po 32 letech do I. A třídy. Založena Nadace pro obnovu židovských památek. Začát-

kem srpna bylo ve zdravotním středisku otevřeno rehabilitační oddělení. Ulice Rudé armády přejmenována na Tyršovu. (*Kronika Polné 1990-1996*, str. 50-58, archiv KZHP)

Ve dnech 28. – 29. srpna pořádalo Městské kulturní středisko na nádvoří v Zámku Rockový maratón; v pořadu koncertovalo 15 kapel, z toho jedna z Anglie. (*Něco o problémech s Rockovým maratónem a zábavami v Polné*, Polenský zpravodaj č. 10/1993, str. 20)

Dne 1. září byla předána do užívání budova dívčí školy v Poděbradově ulici; náklady na rekonstrukci v roce 1993 činily 3 521 000 korun. (*Polná 1993*, str. 2)

Dne 15. září byla dokončena výstavba autobusového nádraží v prostoru bývalého rybníka Školák; investice na výstavbu v roce 1993 činily 1 750 000 korun. (*Polná 1993*, str. 2)

Další důležitější stavební akce roku /uváděny jsou částky proinvestované v roce 1993/: dokončení jednotlivých bloků bytoven Na Hlíně, inženýrských sítí a přístupových cest /967 000,-Kč/, kanalizace a voda Pod Kalvárií /2 150 000,-/, kanalizace na Husově náměstí /561 000,-/, přívod vody do vodárny z Ochozského potoka /3 049 000,-/, tělocvična DDM /892 000,-/, rekonstrukce Základní školy v Poděbradově ulici /3 521 000,-/, rekonstrukce východního křídla zámku, zastřešení /951 000,-/, statické zajištění zámku /1 353 000,-/. (*Polná 1993*, str. 1-2)

Fond Husovy knihovny v Polné: 19 041 knih a 285 kazet; tři pracovnice zajišťovaly fungování 17 místních lidových knihoven v okolí Polné. (*Polná 1993*, str. 17)

Městskému kulturnímu středisku /MKS/ byla přidělena do režie správa kina; MKS obnovilo redakční radu Polenského zpravodaje a nabídlo občanům pestrou škálu kvalitních koncertů a kulturních pořadů předních českých umělců a hudebních skupin. (*Polná 1993*, str. 18)

V polském Českém červeném kříži působilo 384 členů; hlavní činností byly sbírky šatstva, obuvi a finančních prostředků hlavně pro trpící občany Jugoslávie a Somálska, darování krve, zajišťování zdravotnické služby při větších, významnějších kulturních, sportovních a společenských akcích. (*Polná 1993*, str. 26)

Dům „U Slovana“, po staletí patřící právovárečanům a v roce 1950 „znárodněný“ státem, zakoupila firma Polana s. r. o. s úmyslem zřídit zde opět restauraci, rekonstrukce započala na podzim. (*Jak dál s restaurací „Slovan“*, Polenský zpravodaj č. 11/1993, str. 17)

Zřizovatelem Středního odborného učiliště v Polné se 1. ledna stalo družstvo Elchron; ve školním roce 1993/94 navštěvovalo SOU celkem 317 učňů /hodinář – 69, fotograf – 67, švadlena – 89, výroba konfekce – 14, truhlář – 78/. (*4. Almanach k 40. výročí SOU Polná*, str. 4-5)

Jak jsem před padesáti lety oslavoval výročí osvobození ČSR slavnou Sovětskou armádou

(část II. - dokončení)

K zamezení toho, aby se našim milovaným představitelům strany, státu a armády nepříhodila nějaká nepříjemná událost, ku příkladu, aby některý z vojáků nepodlehł imperialistické propagandě a nechtěl třeba zastřelit pana prezidenta, jako to později udělali v Americe, byla provedena přísná prohlídka všech zbraní. Zkontrolovali všechny, počínaje velitelem přehlídky až po posledního vojáčka. Z mé pušky byl vytažen závěr. Velitel čtyř každému prohlédl hlaveň, zda je prázdná a důstojníkům byly prohlédnuty pistole.

Potom jsme již museli stát na značkách a konat to, čeho je na vojně nejvíce – čekat. Komu se chtělo „na malou“, musel úkon provádět levou rukou, kterou nasměroval proud na pušku drženu pravou rukou v poloze „k noze zbraň“. Po pušce stékal proud na zem, nenápadně, tak, že diváci nic nezpozorovali. Kdo musel na tu „větší“ potřebu, tak si lehl na zem, ze zadní strany přišli zdravotníci s nosítky, aby „omdlelého“ odnesli. Místo něj nastoupil voják ze zálohy, která stála vzadu za praporem. Důstojníci dodržovali stejný postup, jenom místo na pušku močili na šavli opřenou o zem. Když už to naše čekání trvalo dost dlouho, objevil se konečně jakýsi generál, coby velitel nastoupených přehlídkových jednotek. Pozdravil nás, řval jsem se všemi přítomnými kolektivně „uráááá“ a potom přijel soudruh ministr obrany. Zase jsem řval na pozdrav „uráááá“. Konečně začali troubit signál „pitná voda, pitná voda“ a přijel náš milovaný druhý dělnický prezident, spisovatel a starý odborář, známý karbaník a harmonikář, dlouhý Antonín Zápotocký. Byl navlečen v generálské uniformě. Jak vystupoval opravdu pružně po schodkách na tribunu, zakopl, zavrával, až ho museli dva doprovázející generálové podepřít a vést nahoru. Na řadu přišlo několik projevů, hymny a nakonec dělostřelecké salvy provázené státními hymnami, do čehož jsme zase řvali „uráááá“. Na to se ozvaly povely: „Vojska, pozóóór! Na rameno zbraň! Historické zástavy přímo, ostatní po praporech vpravo v bok! Pochodééém vchod!“ Zazněly úderý na buben, s námi to trhlo a už jsme maširovali. Upřeně jsem koukal doleva a dopředu, abych držel zástup a řad. Jako robot jsem na povel přehazoval pušku z ramene na ruku – po sovětském způsobu – a hlídal jsem špičku bodáku, abych ji nevrátil do zad vojákovi pochodujícímu přede mnou. Na tribunu jsem ani nemrkl, jen jsem poslouchal, jak lidé tleskali, mávali a křičeli „opakovat, opakovat!“ To vyžadovali stále opakovat cvik „na ruku zbraň“, který měl úspěch. Tak jsem i já házel pušku na ruku znovu a znovu po celý úsek z Letenské pláně až nahoru na „Špejchar“. To už začalo být i velké horko, od potu jsme měli mokrá záda i hrud'.

Nebyl jsem jediným Poleňákem, který se tohoto divadla zúčastnil. Do proudu pochodu přislušníků pohraniční stráže byla zařazena kolona motocyklů s vozíky - „sajdkami“. Na jednom z těchto motocyklů seděl Poleňák Sláva Dočekal z dolního Zápekli. Zúčastnil se přehlídky jako psovod na sedadle za řidičem a v „sajdce“ hrdě seděl jeho služební pes. Ten, na rozdíl od nás, mohl na vládnoucí elitu na tribuně nejen cenit zuby, ale vyplazovat i jazyk. Zatímco my jsme museli jen šlapat a rvát „uráááá“.

Konečně za „Špejcharem“ to naše pochodování skončilo. Nasedli jsme do Tater 111 a pak nás vezli zpět na „Císařskou louku“. Při tom převozu na mne padla nemoc „Polná“ a já si vzpomněl na náš slavný pochod malých sokolů. Úplně se mně vybavilo, jak jsme pochodovali ještě před válkou, to mně bylo asi šest let, jako nejmladší sokolští žáčkové od Hospodářské školy v Polné přes náměstí na sokolské cvičiště v zámku. Měl jsem tehdy od sokolské jednoty vypůjčený sokolský kroj, červenou košili, krátké kalhoty - takové ty pod kolena - a na hlavě kastrovkovitou černou čepičku s červeným dýnkem. Brkali jsme drobnýma nožkama po prašné silnici a po „kočičích hlavách“, což byla dlažba na náměstí. Do pochodu nám hrála polenská městská dechovka, kterou dirigoval bělovlasý pan profesor Theodor Pařík. V čele průvodu nesl vlajku Sokola praporečník spolu s marciálním bratrem Václavem Neubaurem. - to byl bratr muzejníka Bedřicha Neubauera zvaného „Indián“. Za nimi pochodoval pomešší bratr Týnovský, veselý bratr Jan Jekl a náčelník přísného vzhledu bratr Václav Škarka. Nás vedl bratr Karel Varhánek, co měl obchod pod dolní branou. Nejhezčí pro nás žáky byl konec pochodu. Když jsme vycházeli zadními vraty na sokolské cvičiště zpívali jsme si: „Sláva, nazdar výletu, nezmokli jsme, už jsme tu, maminka nás pochválí, že jsme jako cikáni!“ Potom nám sokolské ženy vedené statnou sestrou Sadilovou, starostlivou sestrou Lázníčkovou, ráznou sestrou Müllerovou a jemnou sestrou Varhánkovou rozdávali u rohového pavilonu kakao, čaj a zákusky, které sestry napekly. Panečku, to byl pochod, to byla sláva! A tak jsem si při jízdě tím vojenským nákladákem hezky vzpomínal a porovnával ten tehdejší pochod s tím současným vojenským. V hlavě se mně promítaly úplně živé obrazy z Polné, jenže najednou naše Tatra prudce zastavila a já si uvědomil, že mám kolem sebe samé vojáky. To už jsem začal vnímat, jak se kolem mne domlouvají, kam hned po obědě v ten krásný májový den vyrazíme do Prahy za děvčaty.

Jenže, na vojně vždycky přijde nějaké „jenže“. A přišlo. Překazilo nám naše úmysly. Stalo se, že prezident, jako vrchní velitel branných sil, snad z radosti, že bez úhony a úspěšně přestál hold svých věrných vojáků, přikázal vydat nám za odměnu dávku rumu. Totéž učinil i ministr obrany, jeho náměstek, velitel přehlídky a pro nás - pohraničníky - ještě ministr vnitra a velitel pohraniční stráže. Celkem byl té dávky rumu plný „ešus“. Kuchaři při výdeji také nešetřili. Tak se stalo, že se po obědě na „Císařské louce“ malátně pohybovalo, polehávalo, zpívalo a pospávalo několik stovek vojáků ovlivněných

rumem. Místo vycházky za děvčaty většina z nás z té slávy a z rumu usínala v trávě za šumění stříbropěnné Vltavy.

Za vzorně provedený pochod jsem od ministra obdržel diplom s názvem „Mistr pochodu“. Toho si každý vážil, ministra ne.

Tak skončil právě před padesáti lety pochod dvou Poleňáků před nejvyššími „papaláši“ republiky. Žádného dalšího podobného pochodu jsem se již pak zúčastnit nemusel. Tuto vzpomínku jsem zapsal opravdu přesně, po padesáti letech – 9. května 2003.

Príspevek polenského rodáka Jana Krátkého, stejně jako předchozí jeho články, nepostrádá určitou komičnost, vypravěčský spád i jistou vypovídací hodnotu. Přesto, že svým zaměřením se dle několika čtenářů na stránky Polenska nehodí, rozhodli jsme se ho pro jeho autentické pojetí zařadit.

redakce

Do *Biografického slovníku Polenska* (v roce 2002 vydalo nakladatelství Linda Polná, uspořádal Jan Prchal) nebyly zařazeny některé osobnosti, v podobných soupisech dříve uváděné. Na stránkách Polenska budeme postupně tuto mezeru vyplňovat. Dnes si připomeneme polenského rodáka a poslance za komunistickou stranu Jindřicha Pešáka.

V 50. letech byl v době voleb dodáván do schránek všech polenských domácností leták, na kterém je uveden životopis **Jindřicha Pešáka** v tomto doslovném) znění:

Za volební obvod 173 Jihlava, okres Havl. Brod kandiduje jako poslanec do NS osvědčený starý bojovník strany, ukázněný a obětavý funkcionář, upřímný, poctivý a nenáročný povahy. Má velmi vřelý poměr k lidem, je přímého jednání a velmi oblíben. Je to soudruh Pešák Jindřich, narozen 18. 9. 1893 v Polné, bytem Jihlava, ženatý, otec dvou dětí, původní povolání svrškař, člen strany od roku 1921, národnosti české, toho času poslanec NS, tajemník KV KSČ a člen byra KV KSČ. Pochází z dělnické rodiny. Po vyjití školy se vyučil svrškařem a pracoval pak u různých firem ve Vídni. Prodělal první světovou válku na různých frontách a v roce 1918 se dostal na italské frontě do zajetí, odkud v roce 1919 se vrátil jako domobranec. Po návratu z války pracoval jako příležitostný dělník v Polné. Od roku 1923 pracoval jako dílnovedoucí u firmy Wollmann, později jako vedoucí v dělnickém obuvnickém družstvu v Polné. Od roku 1921 byl funkcionářem strany KSČ v místním i krajském měřítku. Zastával funkci vychovatele v DTJ-JET a funkci v odborové organizaci obuvníků. V roce 1929 až 1935 byl kandidován na poslance KSČ. Od roku 1926 až do konce roku 1930 byl členem rady Obecního zastupitelstva v Polné za KSČ a v roce 1938 byl zvolen jako náměstek.

Po přechodu strany do ilegality byl jejím funkcionářem až svého zatčení v roce 1941. Byl vězněn v několika káznících a v roce 1943 byl propuštěn a dán pod dozor /polic/. Koncem roku 1944 založil v Polné ilegální Národní výbor a v revoluci se plně zapojil do čela NV do osvobozovacích bojů. Po osvobození se aktivně zapojil do stranické a veřejné práce.

Zastával funkci člena předsednictva KV KSČ, člena ONV, byl jmenován do prozatímního NS, v r. 1946 zvolen poslancem ÚNS a v roce 1948 zvolen poslancem NS.

Z příkazu strany osídlil se synem zemědělskou usedlost v Nových Dvorech, kde založil JZD a byl jeho členem, kde jeho manželka stále pomáhá a syn je aktivním družstevníkem. V roce 1950 byl pověřen funkcí krajského inspektora ČSSS. Od roku 1951 zastával funkci předsedy KV KSČ. Prošel funkcemi člena OV KSČ, předsedy MNV, člena ONV, člena KV KSČ, předsedy OV KSČ, člena KV SČSP, předsedy AV NF, člena byra KV KSČ. Byl delegátem VI., VII., VIII., IX. a X. sjezdu strany.

V roce 1949 byl vyznamenán řádem 25. února I. stupně. V roce 1949 byl v SSSR se zemědělskou delegací a po příjezdu absolvoval několik desítek schůzí, kde přednášel své zkušenosti o SSSR a sovětských kolchozech, rovněž tak i v další jeho práci toto uplatňuje.

Proto necht' všichni voliči použijí svého čestného práva volit poslance do NS ve své obci.

Necht' se dnešní den a den 28. listopadu stane novou mocnou vlasteneckou manifestací nerozborné jednoty strany, vlády a lidu.

Všichni poctiví a věrní občané republiky volí kandidáty NF do NS. Pevně semknuti v NF, kupředu k novým vítězstvím v budování socialismu. V mohutném táboře míru, vedeném Sovětským svazem, do boje za zmaření plánů podněcovatelů války, za přátelství mezi národy.

Tolik text letáku. Dodejme, že poslanec KSČ Jindřich Pešák zemřel 30. 11. 1979 v Jihlavě.

Prezident ČSSR Antonín Novotný předává 18. září 1965
Jindřichu Pešákovi na Pražském hradě Řád republiky